

[Inger Stilling Pedersen]

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Jeg skal på kristeligt folkepartis vegne give tilslutning til det foreliggende forslag. Det lyder til at være et af dem, der går hurtigt igennem.

Poulsgaard (FP):

Da mit partis ordfører overgår til et andet parti ... (*Munterhed*). ... skal jeg på det resterende fremskridtspartis vegne sige, at vi kan støtte det foreliggende lovforslag.

Forsvarsministeren (Engell):

Jeg vil gerne takke ordførerne for de positive betragtninger – det gælder også den sidste ordfører.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til forsvarsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 15:

Forslag til folketingsbeslutning om kontrol med overholdelsen af Danmarks atomvåbenfrihed.

Af Albrechtsen (VS) og Thoft (SF).
(Fremsat 16/10 84).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Forsvarsministeren (Engell):

Forslagets bemærkninger koncentrerer sig om adgangen for allierede flåde- og luftfartøjer med atombevæbning til at besøge Danmark i fredstid. Dette spørgsmål har talrige gange været rejst af medlemmer af forslagsstillerens partier her i tinget, og regeringens

holdning er i de besvarelser, der er givet, blevet klart tilkendegivet.

Det er dansk politik ikke at acceptere stationering af atomvåben på dansk territorium i fredstid. Der er ingen som helst tvivl om, at denne atompolitik indebærer et forbud mod enhver nok så kortvarig tilstedeværelse af atomvåben på dansk territorium, herunder selvsagt også i territorialfarvande, bortset fra den ret til uskadelig passage, som det hedder, som folkeretten hjemler under nærmere bestemte betingelser.

Allerede daværende statsminister Jens Otto Krag bekræftede i 1963 denne opfattelse, der er blevet gentaget af senere regeringer. At dansk atompolitik har dette indhold, er andre lande – og det gælder også vore allierede – derfor vel vidende om. Den er i øvrigt også blevet præciseret i forbindelse med de indgåede aftaler om støtte til allierede forstærkninger.

Skiftende danske regeringer har haft fuld tillid til, at andre NATO-lande ikke handler i modstrid med de begrænsninger, der følger af den danske atompolitik. Det ville være stridende mod god tone og gensidig respekt mellem de allierede, hvis nogen gjorde forsøg på at tilsidesætte det danske forbehold, men det ville være mindst lige så upassende, om der i forbindelse med f.eks. flådebesøg fra andre NATO-lande, der bl.a. har til formål at udbygge båndene mellem allierede, blev truffet foranstaltninger fra dansk side, som kunne være egnet til i bedste fald at udtrykke mistillid.

I øvrigt finder jeg det meningsløst at koncentrere sig om anløb af flådefartøjer i dansk havn og helt lade ude af betragtning tilstedeværelsen af atomvåbenbærende enheder fra Warszawapagten i dansk område. Alene egentlige ind- og udpassager af potentielt atomvåbenbærende Warszawapagtenheder – og det gælder altså for u-både og større overfladeskibe – gennem danske farvande andrager mellem 30 og 40 pr. år.

Jeg skal meddele, at regeringen ikke kan støtte det foreliggende forslag til folketingsbeslutning.

Knud Damgaard (S):

Jeg er enig med ministeren i de betragtninger, han gjorde gældende med hensyn til den alvor, vi skal lægge i dette.

[Knud Damgaard]

Der er for mig ingen tvivl om, at det er noget, der må interessere alle i folketinget, for det interesserer store kredse i befolkningen. Taler man med militære ledere under øvelser, hvori allierede styrker deltager, får man også altid det åbne svar: vi kender jeres beslutning, og vi respekterer den.

Jeg er ikke i tvivl om, at det er der mange der har fuld tillid til, men alle bør kunne have det, og hvis vi under udvalgsarbejdet kan finde rimelige muligheder for at øge denne tillid, vil socialdemokratiet gerne medvirke til det.

Vi lægger vægt på det afsnit i ministerens tale, hvori han gjorde det klart, at det er blevet præciseret i forbindelse med de indgåede aftaler om støtte til allierede forstærkninger, og det vil vi da godt kigge nærmere på for at se, om der er mulighed for at overveje en sådan ny tilkendegivelse med understregning af den usikkerhed, der hersker hos mange, når det gælder dette område.

Houe (KF):

Forslagsstillerne har med dette forslag igen forsøgt at så mistillid til dansk atomvåbenfrihed i fredstid. Det får så være. Værre er det, at man også direkte antyder, at vore allierede skulle overtræde de gældende bestemmelser. Vi har ingen grund til at tro, at det skulle forholde sig sådan.

Hvad angår internationalt farvand har vi ingen indflydelse på andre landes skibes eventuelle medbringelse af kernevåben, og det vil vi altid være afskåret fra at få.

Forslagsstillerne fokuserer alene på risikoen for, at NATOs skibe og fly medbringer atomvåben. Det faktum, at der ofte sker gennemsejling af vore farvande af Warszawa-pagtskibe, har man kun et skuldertræk til overs for. Skulle danske myndigheder ved høflighedsvisitter af fremmede landes flåder og ved øvelser med vore allierede indsætte et kontrolkorps, ville vi derved udtrykke en grad af mistillid, som afgjort ikke er passende i et ellers fortroligt samarbejde om at undgå, at krig opstår.

Det konservative folkeparti kan ikke støtte forslaget.

Sønderby (V):

Ifølge B 15, der er fremsat af SF og VS, skal regeringen nedsætte en slags inspekti-

ons- eller kontrolgruppe, som skal sikre, at folketingets vedtagelse om, at der ikke må findes atomvåben på dansk jord i fredstid, overholdes også af de styrker, der gæster Danmark eller deltager i øvelser her. Det er, som om forslagsstillerne med forslaget vil så tvivl om troværdigheden af de aftaler, vi indgår med vore partnere i NATO, og meningen med forslaget er måske også at gøre folk angst ved at sige: de aftaler holdes alligevel ikke. Venstre nærer ikke denne mistillid, og vi kan derfor ikke støtte forslaget, der sår tvivl om overholdelsen af indgåede aftaler. Vi ved nok, at der er partier her i huset, der undertiden vil have, at vi skal bryde aftaler, men vi foretrækker altså at tro på, at de, vi er i fællesskab med i NATO, holder de aftaler, vi har.

Jeg bed mærke i hr. Knud Damgaards indlæg og kunne godt have lyst til at spørge ham, om der er kommet noget nyt frem de sidste to år, siden han mener, der er noget, man skal kigge på i udvalget. Den tillid, vi har haft til NATO i alle de år, der er gået, har vi stadig væk.

Jeg skal heller ikke undlade at gøre opmærksom på den trafik, der foregår gennem vore bæltter, og som også foregående talere har været inde på, ligesom vi også kan tænke på den sovjetiske u-båd, der strandede oppe i den svenske skærgård. Men det er, som om forslagsstillerne glider let hen over disse ting.

Venstre afviser forslaget. Vi tror stadig væk på de aftaler, vi indgår med vore partnere i NATO.

Thoft (SF):

Nu har vi sommeren igennem stillet en række spørgsmål både til forsvarsministeren og til udenrigsministeren for at få hold på, hvorvidt vi reelt har nogen garanti mod, at marinefartøjer – for det drejer sig jo især om dem – medfører atomvåben på besøg i Danmark, og hver gang får vi samme standard-svar, nemlig at regeringen går ud fra, at vores allierede kender vores holdning og respekterer den.

Men for det første vil jeg stærkt betvivle, at vores allierede respekterer denne holdning – det vender jeg straks tilbage til – og for det andet har vi i Danmark besøg af andre marinefartøjer end NATOs. Sovjetiske marinefartøjer besøger forholdsvis hyppigt danske

[Thoft]

havne, ikke mindst Langelinie kajen her i København, men de har også besøgt min by, Århus, og forslaget gælder naturligvis også sådanne fartøjer.

Vi kan diskutere den danske atomvåbenfrihed i krig, og det gør vi jo hidsigt og hypigt, men som bekendt er der i folketinget et klart flertal for atomvåbenfriheden i fredstid; måske gælder det ikke centrum-demokraterne og fremskridtspartiet.

Hvorfor er det så så forfærdeligt, at vi med dette forslag kræver kontrol med, at denne atomvåbenfrihed faktisk overholdes? Jeg kan kun se én eneste grund, nemlig at de partier, herunder regeringen, som så hidsigt modsætter sig dette forslag, godt ved, at eksempelvis amerikanske marinefartøjer fra tid til anden medbringer atomvåben. Selvfølgelig omlastes disse atomvåben ikke i rum sø, fordi danske havne skal anløbes. Fra Norge, som for resten indtager det samme standpunkt som Danmark i dette spørgsmål, har vi klare beviser for, at marinefartøjer fra USA rent faktisk har medbragt atomvåben under anløb i norske havne. Det ved vi, bl.a. fordi marinesoldaterne på de pågældende fartøjer – det var f.eks. krydseren Albany i 1975 – var villige til at oplyse dette til pressen.

Hr. Knud Damgaard sagde, at når man taler med officerer fra andre NATO-lande, siger de: vi kender jeres beslutning, og vi respekterer den. Men det er jo ikke altid det svar, man får.

Jeg var den 4. juli 1984 som medlem af folketingets forsvarsudvalg på gæstevisit på hangarskibet »H. M. S. Illustrious«, som er engelsk, og da ville skibets kaptajn, John Kerr, ikke oplyse, om skibet medførte atomvåben eller ej, men samtidig oplyste han den forsamlede mængde mennesker om, at skibet kunne gøres krigsklart i løbet af ganske få timer. Hvis det er tilfældet, må man nødvendigvis også have medbragt atomvåbnene om bord.

Hr. Sønderby og hr. Houe antydede, at der var tale om en slags aftale om dette spørgsmål. Det er der ikke. Der er ikke tale om nogen folkeretligt bindende aftale. Der er tale om, at vi har tilkendegivet, at sådan ønsker vi det, og så håber vi, at de andre respekterer det, men det har jeg som sagt ingen særlig tiltro til, at de gør.

Forslaget gælder også fly, som er på besøg, og her har vi langt mindre viden om, hvad der foregår. Vi ved, at i 1968 var der et atomvåbenbærende fly, en B-52er der skvattede ned i Thule, men vi har da også beretninger om – det har f.eks. været gengivet i »Aldrig mere Krig«s blad i 1974 – at B-52ere med atomvåben om bord er landet på flyvestation Værlose.

SF finder det vigtigt, at den danske atomvåbenfrihed cementeres så grundigt som overhovedet muligt. Desværre forstår jeg, at regeringen ønsker det modsatte. Det viser også den netop igangværende atomkrigsøvelse, Able Archer; i den indgår danske styrker, og dens formål er at afprøve procedurerne for brug af atomvåben. Jeg kan ikke se, hvad formålet med disse afprøvninger i fredstid er, hvis man ønsker at cementere den danske atomvåbenfrihed.

Jeg vil godt sige til sidst, at SF helhjertet kan støtte dette forslag; det burde kunne vedtages.

Stinus (RV):

Det radikale venstre kan give tilslutning til det foreliggende forslag om kontrol med Danmarks atomvåbenfrihed, og vi gør det ikke mindst på baggrund af forsvarsministerens svar på et spørgsmål fra hr. Kaj Poulsen vedrørende besøgende amerikanske krigsskibe bevæbning.

En del af forsvarsministerens svar er gengivet i bemærkningerne til det forslag til folketingsbeslutning, vi nu behandler, og det radikale venstre er ikke tilfreds med forsvarsministerens svar om, at regeringen har grund til at tro, at Danmarks politik med hensyn til atomvåben på dansk område respekteres af vore alliancepartnere. Til trods for forsvarsministerens klare bemærkninger her i dag er det for det radikale venstre ikke nok at tro, at vore alliancepartnere respekterer dansk politik.

Den i bemærkningerne citerede udtalelse af general Rye Andersen er, hvis den i øvrigt er rigtigt gengivet i Fredsavisen, endnu mere uacceptabel, for naturligvis skal øvelseslederen for NATO-øvelsen Bold Gannet – en dansk general – vide, om de britiske krigsskibe havde atomvåben med; eller rettere, han skal kunne garantere, at de ikke havde det.

[Stinus]

Det radikale venstre må – som forslagsstillerne – forlange garanti for, at dansk atomvåbenpolitik respekteres, og det er forsvarsministeren, som må give folketinget en sådan garanti.

Det radikale venstre er altså positivt indstillet over for det foreliggende forslag til folketingsbeslutning, men vi er parate til i udvalget at drøfte enkeltheder i det, f.eks. såfremt der under udvalgsarbejdet skulle forekomme uddybende oplysninger fra forsvarsministeren. Ét står dog fast: Danmarks atomvåbenfrihed skal garanteres.

Sonja Albrink (CD):

Jeg har næppe krav på at se overraskelse i øjnene hos de tilstedeværende medlemmer, når jeg indledningsvis fastslår regeringens og dermed naturligvis også Danmarks holdning til dette spørgsmål. Vores holdning er klar: vi ønsker ikke stationering af atomvåben på dansk jord i fremtid.

At forslagsstillerne instinktivt søger at mistænkeliggøre vore NATO-partnere, er en kendt sag; den side af sagen skal vi ikke yderligere fremhæve. I modsætning til VS og SF har centrum-demokraterne stor tillid til vore venner og vor deltagelse i forsvarsalliancen NATO. Vi har ej heller nogen som helst tvivl om, hvorvidt vore NATO-partnere respekterer den danske holdning til dette spørgsmål. Jeg gør i den forbindelse opmærksom på, at NATO er bekendt med den officielle danske holdning, og det er en selvfølge for os, at den også respekteres.

Der er grund til igen at understrege regeringens holdning, men også den omstændighed, at tidligere regeringer har udtrykt tillid til, at andre NATO-lande respekterer den danske holdning, vil jeg gerne fremhæve.

Vi kan således ikke medvirke til gennemførelsen af det fremsatte beslutningsforslag.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Jeg skal på kristeligt folkepartis vegne afvise forslaget og henvise til ministerens tale, som jo dækker regeringens synspunkter. Jeg tror nok, at det alene er visse partier, der som sædvanlig er ude på at mistænkeliggøre NATO. Vi kan ikke andet end afvise forslaget.

Poulsgaard (FP):

Det er alvorlige sager, vi behandler, og det er kedeligt, at de skal gøres til genstand for et sådant partiegotrip. VS og SF fremstår som de fredselkende, og vi andre vil have alle de atomvåben og alt det skidt og møg, vi kan få. Sådan er det slet ikke. Der er ingen, der ønsker atomvåben på dansk jord, men man skal da heller ikke være så naiv, som der er nogle, der er. Der kunne jo komme en krigssituation, hvor vi vil være glade for at have nogle venner, der vil hjælpe os. Vi afviser forslaget.

Albrechtsen (VS):

De borgerlige ordførere har i deres indlæg fremhævet, at sigtet med dette forslag skulle være en mistænkeliggørelse, altså at vi skulle være ude på at mistænkeliggøre Danmarks allierede og deres hensigter. Jeg vil gerne stille det modstående spørgsmål til de borgerlige ordførere, om vi har noget som helst grundlag for ikke at være mistænksomme.

Problemet er, at der tegner sig det samme mønster, hver gang der er besøg af især NATO-flådestyrker. Når f.eks. hr. Kaj Poulsen spørger ministeren: kan vi få en garanti for, at der ikke er atomvåben om bord? Ja, så får hr. Kaj Poulsen det svar, at det kan han ikke få en garanti for, men at hr. Kaj Poulsen kan få oplyst den danske regerings politik, som er, at man tror på, at der ikke er atomvåben, men at man i øvrigt ikke vil kontrollere det.

Når Århus' borgmester, Thorkild Simonsen, henvender sig til ministeren for at få en garanti for, at der ikke befinder sig atomvåben midt i Århus by, eller i hvert fald i Århus Havn, så får han heller ingen garanti, man kun denne udtalelse om, at man tror på, at der ikke er atomvåben. Det er det gentagne mønster. Det gentog sig også, da vi spurgte ministeren, om vi kunne få en garanti for, at der ikke var atomvåben midt i København i forbindelse med den NATO-øvelse, der var for kort tid siden.

Et led i mønsteret er, at når man spørger de officerer, som kommanderer de pågældende enheder, om der er atomvåben om bord, så kan de ikke udtale sig. En af officererne, Schwabe, som var chef for den flådestyrke, der var i Århus for nylig, brugte vendingen: jeg er ikke i stand til at besvare dette stærkt politiske spørgsmål. Ja, så kan man jo overveje, alt efter om man er mistænksom eller

[Albrechtsen]

man har en blind og fuldstændig ubegrundet tiltro til de NATO-allierede, hvad der ligger i et sådant svar: et politisk spørgsmål, om der er atomvåben om bord eller ej.

Vi vil simpelt hen fremsætte den påstand – og kræve at få dokumenteret, at den er usand – at der er atomvåben på disse skibe. Vi har ikke grundlag for at tro andet. Der er intet i de signaler, der er udsendt fra især amerikansk side, der tyder på andet. De udtalelser, der er faldet fra amerikansk officiel side, kan kun tolkes i den retning. Der er intet, der tyder på, at USA og Storbritannien afmonterer atomvåbnene, før skibene ankommer til danske havne, og jeg vil godt belyse det yderligere med det newzealandske eksempel. Hvorfor skulle USA blive så frygtelig ophidset over, at New Zealand kræver garanti for, at der ikke er atomvåben om bord på de amerikanske atomdrevne skibe og andre skibe, som anløber New Zealand? Hvorfor bliver USA så ophidset, blot fordi New Zealands regering afkræver USA en garanti? Der er da en grund til, at man bliver så ophidset. Man bliver simpelt hen ophidset, fordi der er atomvåben om bord på disse skibe, og derfor vil man ikke afgive en garanti. Det er da så enkelt.

Forsvarsministeren er bange for at afkræve USA og Storbritannien en garanti i denne sag, for han kender svaret. Forsvarsministeren ved, at hvis Danmark afkræver USA og Storbritannien en garanti for, at der ikke er atomvåben om bord på disse skibe, eller fly for den sags skyld, så bliver svaret det samme, som New Zealand fik, nemlig at så vil de ikke anløbe danske havne eller lande på danske flyvepladser med disse skibe og fly. Så bliver svaret fra USA – USA vil ikke afgive den garanti, det ville de i hvert fald ikke over for New Zealand – at de ikke vil anløbe havnene, for selvfølgelig vil de da ikke afmontere deres atomvåben. Som Alexander Haig sagde i sin tid, har disse skibe altid deres atomvåben hos sig, og de agter under ingen omstændigheder at lægge disse atomvåben. Det ville også være i hel og fuldstændig åbenbar modstrid med de doktriner, som de skibe kommanderes efter såvel i fredstid som i krigstid. De amerikanske doktriner, som de skibe kommanderes efter, tillader simpelt hen ikke, at disse skibe lægger deres atomvåben.

Derfor må vi konkludere, at vi ikke kan tro på, at tilstanden er den, som ministeren siger, nemlig at de allierede styrker respekterer den officielle danske politik. Vi kan i hvert fald ikke tro på det, før vi har fået klar og utvetydig sikkerhed for det, som minimum i form af en garanti. Og vi kan slet ikke tro på det, så længe man ikke engang har viljen til at spørge efter en garanti, netop fordi man ikke tør spørge om en garanti, netop fordi man kender svaret på, hvad der ville ske, hvis man spurgte efter en sådan garanti.

Jeg vil knytte en bemærkning til det newzealandske eksempel, som er væsentligt at trække frem. Når man fra newzealandsk side har bedt om en garanti, så skyldes det ikke alene frygten for, at atomvåbnene befinder sig på newzealandsk territorium, men også det strategiske problem, at New Zealand ikke vil opfattes som atommagt. Sagen er, at så længe alle fremmede magter har grundlag for at antage – det har de jo i dag, hvad enten ministeren vil være ved det eller ej – at Danmark er atomvåbenbevæbnet, i hvert fald jævnlige er det og især vil være det i en kritesituation, så vil Danmark blive opfattet som en atomvåbenbevæbnet magt og naturligvis behandlet derefter.

På New Zealand sagde man til amerikanerne: vi vil ikke være et bombemål for Sovjetunionen. Jeg vil sige det samme: vi vil ikke være et bombemål. Vi vil tværtimod være fri for atomvåben, og vi vil ikke trækkes ind i en situation, hvor vi bliver et fremskudt krigsmål, et fremskudt bombemål, således som situationen er i dag, hvor alle må opfatte det således, at Danmark i realiteten er en magt, der er udstyret med atomvåben eller i hvert fald vil være det i en kritesituation, hvor der enten er øvelsesstyrker eller direkte forstærkningsstyrker til stede.

Så nogle bemærkninger til nogle af de ting, der er blevet sagt af ordførerne.

Man har hæftet sig en del ved det problem, der ligger i, at en del skibe gennemsejler danske sejlruter, især en del Warszawa-pagtskibe, som er atomvåbenbevæbnede. Vi vil meget gerne være med til at kigge på, om der kan findes en løsning, så der overhovedet ikke sejler skibe med atomvåben i nærheden af Danmark, ej heller skibe, som f.eks. i Nordsøen udstyres med langtrækkende missiler, som kan nå f.eks. Moskva. Vi vil meget

[Albrechtsen]

gerne være med til at forstærke bestræbelserne, men vi har altså ment, at det første skridt må være en sikring af selve Danmarks atomvåbenfrihed i fredstid, hvilket jo i realiteten er det, forslaget omfatter. Vi vil ikke afvise de betragtninger, der er fremsat om, at der også er andre problemer, der skal tages op, og mere vidtgående problemer, men det drejer sig om her og nu at sikre kontrollen med Danmarks atomvåbenfrihed.

Jeg vil gerne takke hr. Knud Damgaard for den, sådan opfattede jeg det, velvillige modtagelse, væsentlige sider af dette forslag fik, i hvert fald på den led, at hr. Knud Damgaard var indstillet på under udvalgsarbejdet at kigge på, om der kunne findes udveje for at øge tilliden på dette område, som der – det erkendte hr. Knud Damgaard vist – kunne være nogle problemer med. Dette sammenholdt med, at også hr. Stinus gav en meget positiv vurdering af forslaget, kan forhåbentlig – det vil jeg lade være min konklusion på dette – føre til, at et flertal i forsvarsudvalget vil kunne blive i stand til at skrive en betænkning om dette, som fører til sikkerhed for, at der ikke kommer atomvåbenbevåbnede enheder på dansk jord.

(Kort bemærkning).

Duetoft (CD):

Det værste ved dette forslag er såmænd ikke, at det tager nogen tid her i folketinget. Jeg synes, at det værste ved dette forslag er, at det igen er rettet mod NATO og USA. Nu kan vi jo glæde os over, at Reagan har vundet i USA, sådan at vi ved, at amerikanerne bliver i Europa, men ellers er der kun én eneste virkning af det forslag, der ligger her, og det er at gøre os upopulære hos vores NATO-allierede endnu en gang. Det er urimeligt, at vi i folketinget gang på gang skal have en debat og spille op, hvorved vi kun opnår én ting, nemlig at blive uvenner med vennerne.

Forslaget må jo give nogle problemer for VS og SF. Nu stoler man altså ikke på vennerne. Man stoler ikke på, at når de siger, at de kender de regler for atomvåben, der gælder i Danmark, så overholder de dem. Jeg kunne egentlig godt tænke mig at vide, om dette ikke viser hulheden i de samme partiers forslag om atomvåbenfrie zoner. Hvordan i alverden tror man, at man kan stole på an-

dre lande i verden, når vores nærmeste venner i den grad bliver lagt for had? Jeg føler, at det er et meget hult forslag, og jeg mener, at der er en masse hykleri i al denne snak om atomvåbenfrihed.

(Kort bemærkning).

Albrechtsen (VS):

Det er egentlig en misforståelse, når det bliver sagt, at dette forslag kun er vendt mod USA og Storbritannien. Som hr. Thoft præciserede det, skal f.eks. også de sovjetiske enheder, der anløber danske havne, underkastes den kontrol og den garanti, som ligger i forslaget. Så jeg forstår egentlig ikke, at man vedholdende fremfører den påstand, at det kun drejer sig om USA og Storbritannien. Men det er da klart, at risikoen for krænkelse af Danmarks atomvåbenfrihed er størst fra den side. Det er den da givetvis.

Man spørger, hvorfor vi ikke har tillid. Ja men vi vil have dokumentation. Vi ser af det, der er sket i New Zealand, at USA reagerer næsten hysterisk, hvis de bliver afkrævet denne garanti. Og hvorfor reagerer USA hysterisk, når man beder om en garanti? Det er, fordi USA er ude af stand til at give den garanti, sådan som landet ligger, fordi USA ikke vil afmontere atomvåbnene i sine enheder. Og så kræver man af os, at det skal vi indrette os efter. Da man ved, at USA bliver hysterisk, fordi USA overtræder reglerne, beder man os om at holde os tilbage, for vi skal søreme ikke udæske USA, vi skal underkaste os USA. Det er da en bagvendt måde at angribe det på. Når realiteten er sådan, at USA bliver hysterisk af den gode grund, at reglerne ikke overholdes, så er det da vores forpligtelse at sikre, at de bliver overholdt, og ikke bare lade os underlægge en mægtig allierets forudsete raseri.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Det er ikke for at forlænge debatten, men jeg synes alligevel, at der skal sættes et par ting på plads, for både hr. Thoft og hr. Albrechtsen har sagt, at de også har tænkt på Sovjet, og de har tænkt på en hel masse andet. Ja men i bemærkningerne kører man kun på USA, USA, USA, USA, og det er netop, som hr. Duetoft sagde før, for at læg-

[Sønderby]

ge dem for had. Man har ikke nævnt Sovjet eller sovjetiske skibe med ét ord i bemærkningerne. I beslutningsforslaget står der ganske vist udenlandske skibe, men i bemærkningerne står der nul. Men uanset hvad hr. Albrechtsen siger, og hvad hr. Thoft siger, så er vi ikke i tvivl om, at vi stadig væk afviser dette, uanset hvad man har skrevet i bemærkningerne.

(Kort bemærkning).

Duetoft (CD):

Jeg forstår udmærket godt, at Danmarks venner bliver utilfredse, når vores udgangspunkt i dette folketing skulle være, at de ikke overholder de aftaler, vi har indgået. Jeg synes, at forslaget er præget af en mistænksomhed, der naturligvis må vække undren hos vores allierede. Det er, ligesom forslagsstillerne går ud fra, at aftalerne skal overtrædes. Vi må gå ud fra, at vores venner holder de aftaler, de har med os.

Forsvarsministeren (Engell):

Jeg skal ikke gøre meget for at forlænge denne debat. Jeg vil blot sige, at jeg er enig med hr. Knud Damgaard i, at tillid mellem landene er vigtig, og det gælder vel især, når vi taler om allierede lande. Vi har fra dansk side ingen grund til at betvivle, at vore allierede lever op til den tillid, at vores politik på dette område bliver respekteret.

Jeg har i øvrigt svært ved at se, hvordan nye forholdsregler eller initiativer skulle være udformet, uden at det bliver udtryk for, at den tillid ikke er til stede. Den danske atompolitik, vores forbehold på dette område, turde være velkendt også for vores allierede, ikke mindst gennem de seneste par år, hvor vi her i tinget i 10-15 debatter foruden i hundredvis af spørgsmål har beskæftiget os med dette emne.

Til forslagsstillerne, hr. Thoft og hr. Albrechtsen, skal jeg blot sige, at de har et helt andet udgangspunkt i forhold til vores allierede end de partier, der står bag det danske NATO-medlemskab, hvor det seneste forsvarsforlig og de betragtninger og hele den udformning, forslaget har, naturligvis kun kan ses i fuldstændig forlængelse af den holdning, man indtager på alle andre områder, når det gælder vores sikkerhedspolitik, samarbejdet, kontakten med vores allierede.

(Kort bemærkning).

Thoft (SF):

Nu har hr. Duetoft og hr. Sønderby og hr. Houe tre gange sagt, at der foreligger en klar aftale på dette område. Kan vi få ministeren til at bekræfte, at der foreligger en klar, folkeretligt bindende aftale på dette område?

Forsvarsministeren (Engell):

Jeg beder hr. Thoft om at nærlæse mit første indlæg. Vi har en atompolitik her i landet, hvor der gælder et særligt forbehold, og det er kendt af vore allierede. Vi har ingen grund til at betvivle, at de ikke også skulle respektere det, når det gælder besøg i vore farvande.

(Kort bemærkning).

Houe (KF):

Jeg bliver nødt til at korrigere hr. Thofts udsagn om, at jeg skulle have talt om aftaler. Jeg sagde: vi har ingen grund til at tro, at vore allierede ikke skulle respektere den politik, vi har på dette område. Jeg har mit manuskript dernede, så hvis hr. Thoft ikke tror mig, kan han se det.

(Kort bemærkning).

Duetoft (CD):

Jeg kan tilslutte mig de korrektioner, der er kommet indtil nu. Min korrektion er nøjagtig den samme: jeg talte ikke om aftaler. Jeg talte om, at man er ganske klar over den holdning, der er på dette område i Danmark.

Albrechtsen (VS):

Så må man blot konkludere ud fra de bemærkninger, der er faldet i de sidste to-tre indlæg, at der altså ikke er nogen aftale, men at Danmark har afgivet en så at sige ensidig erklæring. Det kan være en udmærket ting på mange andre områder, men på dette område er det ikke tilstrækkeligt. Her drejer det sig netop om at få en garanti.

Når der ikke er en aftale, så må jeg fortolke hr. Knud Damgaards udtalelser således, at det, vi først og fremmest skal koncentrere os om i forsvarsudvalget, må være at finde ud af, om der kan sikres et flertal for, at man i hvert fald som minimum får en klar, folkeretligt bindende garanti for, at der ikke er

[Albrechtsen]

atomvåben. Man kan forstå på debatten, at noget sådant vil forsvarsministeren nok ikke medvirke til, men derfor kunne det jo godt være, at det kunne gennemføres alligevel her i folketinget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til forsvarsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 23:

Forslag til folketingsbeslutning om forbud mod kemiske og bakteriologiske våben.

Af Albrechtsen (VS) og Thoft (SF).
(Fremsat 25/10 84).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Forsvarsministeren (Engell):

Lad mig indlede med at sige det afgørende: regeringen deler fuldt ud afskyen for kemiske og bakteriologiske våben. En anvendelse af disse våben ville i sig selv være en trussel mod civilisationen.

Der eksisterer allerede et internationalt forbud mod udvikling, fremstilling og oplagring af bakteriologiske eller biologiske våben og toksiner, det er den såkaldte B-våbenkonvention, der blev anbefalet af FN's 26. generalforsamling i 1971, og som trådte i kraft i 1975. Den er ratificeret af bl.a. NATO-landene og Sovjetunionen. Jeg går derfor ud fra, at interessen må samle sig om at opnå et tilsvarende forbud mod kemiske våben. Jeg skal også derfor i det efterfølgende tillade mig at se bort fra bakteriologiske våben.

Den danske holdning til kemiske våben viser sig dels i vor tilslutning til Genèveprotokollen af 1925 om forbud mod brug af disse våben, dels i vort aktive arbejde i FN for en aftale om forbud mod produktion og oplagring af kemiske våben og om sådanne våbens destruktion, i øvrigt helt på linje med det pålæg, der er indeholdt i den dagsorden, der blev vedtaget her i folketinget den 3. maj i år. Endelig afspejles vor uvilje deri, at vi med hensyn til oplagring på dansk territorium indtager samme stilling som for atomvåben, altså at vi ikke i fredstid tillader kemiske våben på dansk jord. Vi behandler således stationering af disse masseødelæggelsesvåben på samme måde.

Målet for den nuværende regering såvel som for den tidligere regering er selvsagt at søge at undgå enhver situation, hvor der kan opstå risiko for brug af kemiske våben. Vi lægger naturligvis til grund, at alle lande, herunder supermagterne, har tiltrådt Genèveprotokollen, og at de må formodes at ville overholde deres folkeretlige forpligtelser, således at spørgsmålet om kemisk krig aldrig skulle blive aktuelt. Men så længe de internationale konventioner kun forbyder brug af disse våben og tillader produktion og oplagring, finder vi ikke helt at kunne se bort fra en vis risiko. Det giver sig bl.a. udtryk i de beskyttelsesforanstaltninger, der fra dansk forsvars side søges gennemført med hensyn til anskaffelse af masker, dragter osv.

Forslagsstillerne anfører selv i bemærkningerne til forslaget – her kan jeg da kun anerkende deres realitetssans:

»... så længe våbne produceres og oplagres, er der jo en risiko for, at de tages i brug – uanset alle folkeretlige bestemmelser.«

Det er netop kernen i problematikken for Danmark og for vore partnere i alliancen, nemlig spørgsmålet om, hvilken sikkerhed vi har for, at en modstander ikke vil overtræde sine folkeretlige forpligtelser. Og hvis vi ikke – hvad forslagsstillerne altså mener – kan regne med en sådan sikkerhed, hvad kan vi da bedst gøre for at få modstanderen til at afstå fra brug?

Det nærmest hypotetiske spørgsmål om i krigstid at give tilladelse til oplagring af allierede kemiske våben på dansk grund må ses i lyset af denne problematik. Det er indlysende, at ingen dansk regering vil foretage skridt, der strider imod Danmarks folkeretli-